

Lausunto selvitysmies Arno Miettisen laatimasta luonnoksesta hallituksen esitykseksi valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta

Khall § 82

Valmistelija: hallintojohtaja, puh. 040 091 5660.

Valtiovarainministeriö on toimittanut kunnille ja muille tahoille lausuntopyynnön valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta 4.2.2014. Lausunnot pyydetään antamaan 4.4.2014 mennessä.

Lausuntopyynnössä todetaan seuraavaa: "Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelman mukaan valtionosuusjärjestelmä uudistetaan osana kuntarakenneuudistusta. Järjestelmää yksinkertaistetaan ja selkeytetään. Järjestelmän kannustavuutta parannetaan. Hallitusohjelman mukaan uudistuksen tavoitteena on, että perusopetuksen rahoitus jatkossa perustuisi nykyistä enemmän perusopetuksen toimintaympäristöä kuvaaviin indikaattoreihin, esimerkiksi kunnan maahanmuuttajien väestöosuuteen, aikuisväestön koulutustasoon sekä työttömyysasteeseen.

Hallitusohjelman mukaan kuntauudistusta ohjaavassa lainsäädännössä otetaan käyttöön kuntauudistusta edistäviä välineitä. Tavoitteena on muun muassa poistaa lainsäädännöstä sekä talouden rahoitusjärjestelmästä kuntaliitoksia vaikeuttavia tekijöitä.

Valtiovarainministeriön asettaman selvitysmiehen toimeksiannon mukaan valtionosuusperusteiden uudistamisessa tuli tarkastella muun muassa perusteiden läpinäkyvyyttä, lukumäärää, päällekkäisyyksiä, korvaustarpeita, ajanmukaisuutta ja soveltuvuutta kuntarakenteen ja palvelutarpeiden muutoksessa. Tavoitteeksi asetettiin uudistaa kuntien valtionosuusjärjestelmä hallitusohjelmassa linjatulla tavalla siten, että uusi lainsäädäntö tulisi voimaan vuoden 2015 alusta.

Lähtökohtana on, että valtion ja kuntien välinen kustannusjako ei muutu valtionosuusuudistuksen johdosta.

Valtiovarainministeriön asettama selvitysmies Arno Miettinen on valmistellut kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain uudistamista kevästä 2012 alkaen. Hän julkisti alustavat uudistuslinjauksensa helmikuussa 2013. Seuraavana vaiheena valtiovarainministeriö lähetti 17.12.2013 kunnille kommentoitavaksi selvitysmiehen tarkennetut uudistusesitykset ja kriteerit kuntakohtaisine laskelmineen.

Kunnilta pyydettiin lausuntoa mm. laskentakriteerien määrästä ja sisällöstä, siirtymäkauden pituudesta ja ylipäättään järjestelmä uudistuksen tarpeesta.

Selvitysmies on valmistellut luonnoksen hallituksen esitykseksi, jonka mukaisesti hän ehdottaa valtionosuusjärjestelmää uudistettavaksi. Valtionosuuslaskelmat on päivitetty vuoden 2014 valtionosuusmäärien tasolle. Uudet kuntakohtaiset laskelmat uudistuksen vaikutuksista valtionosuuksiin ovat kuntien käytössä lausuntokierroksen aikana.

Valtiovarainministeriö pyytää lausuntoa selvitysmiehen luonnoksesta hallituksen esitykseksi ja kiinnittämään huomiota erityisesti seuraaviin asiakokonaisuuksiin:

- ehdotettaviin kriteereihin
- ikäryhmien ja sairastavuuden painoihin
- muiden kriteerien painoihin
- määräytymisperusteiden laskentaperiaatteisiin
- verotuloihin perustuvaan valtionosuuden tasaukseen
- siirtymätasauksen kestoon ja porrastukseen.

Kunnanhallitus on antanut vastaukset lausunnoksi selvitysmiehen tarkennetuista uudistusesityksistä kokouksessaan 13.1.2014 § 21, vastaukset ovat esityslistan oheismateriaalina.

Valtionosuusuudistuksesta on saatavissa tietoa osoitteessa: www.vm.fi/hankkeet/kuntauudistus/valtionosuusuudistus/lausuntopyynto_liitteineen_ja_yhteenvetoraportti_kuntien_kommentoinnista.

Edellä mainituilta sivuilta on luettavissa mm.:

- lausuntopyyntö
- selvitysmiehen luonnos HE kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta
- kuntien kommentit yhteenvetomuistio
- esitys valtionosuusmuutoksista kunnittain (excel)
- valtionosuusjärjestelmän kokonaisrakenne ja kriteerien kustannusosuudet
- kuntakohtaiset laskelmat
- vaikutus valtionosuuksiin maakunnittain ja kuntakoon mukaan
- VATTin raportti ikärakenteen huomioimisesta esi- ja perusopetuksen osalta
- THL-raportti: Sosiaali- ja terveydenhuollon tarvetekijät ja valtionosuusjärjestelmän uudistaminen.

Selvitysmiehen lopullinen esitys ei tuo mainittavaa muutosta aikaisempiin laskelmiin nähden perusteiden säilyessä pääosin samanlaisina. Ehdotetun valtionosuusjärjestelmän uudistuksen tarkistettujen laskelmien mukaan Kuhmoisten kunta menettää valtionosuutta 377 euroa asukasta kohden. Valtionosuuden vähennys on 9,179 miljoonaa euroa viiden vuoden siirtymäajan kuluessa. Uudistetun valtionosuusjärjestelmän on tarkoitus astua voimaan vuoden 2015 alusta lukien.

Kunnanjohtajan ehdotus: Kunnanhallitus päättää todeta lausuntonsa 13.1.2014 § 21 pohjalta seuraavaa:

Valtionosuusjärjestelmän kriteerien lukumäärä on sopiva, mutta kriteerit eivät ole selkeät. Järjestelmän tasausrajan tulisi olla esitettyä 80 %:a korkeampi. Laskentakriteerit eivät tasaa kuntien kannalta oikeita kustannuksia ja niiden välisiä eroja. Erityisesti ikärakenteeltaan vanhusvoittoisten kuntien asema heikkenee huomattavasti. Verotulon tasausrajaa tulisi korottaa, ikärakennekriteerin vanhusväestön osuutta tulisi painottaa ja sairastavuuskriteerin sairastavuuden määrittelyn tulisi olla huomattavasti monipuolisempi. Kuntien ennaltaehkäisevä ja kuntouttava toiminta erityisesti sosiaali- ja terveystalveissa tulisi myös huomioida valtionosuusjärjestelmässä yhtenä laskentakriteerinä. Järjestelmän muutos johtaa Kuhmoisten kunnan kannalta erittäin epäoikeudenmukaiseen lopputulokseen.

Päätös: Ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Otteen oikeaksi todistaa

Kuhmoisissa 2.4.2014

Riitta Väisänen
kanslisti

Jakelu

Valtiovarainministeriö